

LIVIU REBREANU

Teatru

Prefață de Mihaela Michailov
Fișă biobibliografică și
referințe critice de Lucian Pricop

EDITURA LIVIU REBREANU

Coperta: Dana Popescu și Mădălina Pricop

Ilustrația de pe coperta I: Figură de trénis, *Le Bon Genre*, nr. 19, 1805

Tehnoredactor: Ecaterina Pislă

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

REBREANU, LIVIU

Teatru / Liviu Rebreanu; pref.: Mihaela Michailov; fișă biobibliografică și ref. critice de Lucian Pricop – București:

Editura Liviu Rebreanu, 2019

ISBN 978-973-1898-55-1

I. Michailov, Mihaela (pref.)

II. Pricop Lucian (ed. șt.)

821.135.1-2

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Prefață</i> (Mihaela Michailov).....	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	18
<i>Referințe critice</i>	20
<i>Notă asupra ediției</i>	27
Cadrilul	29
Plicul	117
Apostolii	221
Jidanul	311

CADRILUL

COMEDIE ÎN TREI ACTE

PERSONAJELE:

MANOLE STELIAN, pictor, 32 ani
VICTOR GROZEA, pictor, 30 ani
TOMA TULBURE, cronicar artistic, 45 ani
FILOSTRAT, proprietar, 53 ani
UNCESCU, comisar, 40 ani
SERAFIM, servitor
TINA STELIAN, 25 ani
ANIȘOARA, 23 ani
SEVASTIȚA, servitoare, 50 [ani]

ACTUL ÎNTÂI

Atelierul pictorului Stelian

Un atelier intim, cald, puțin cam încărcat. O ușă în fund-dreapta; altă ușă în dreapta, planul întâi, peretele din stânga e pe jumătate din sticlă și cu perdele albe subțiri pentru filtrarea luminii.

Tavan-luminatoriu.

Multe covoare și scoarțe, pe jos și pe pereți; icoane vechi și oale românești; pânze sfârșite și începute, prin colțuri; un șevalet cu o pânză mare, încă neisprăvită; Nimfa îndrăgostită; un otoman larg, un paravan, un pian, scaune, o mescioară etc.

SCENA I

TINA, GROZEA (*aproape de pian*)

GROZEA (*cu patimă*): Te iubesc!

TINA (*asemenea*): Te iubesc!

Îmbrățișare.

TINA (*desfăcându-se cu gingășie*): Fii cuminte, dragule... Te rog... Ajunge... Șezi colea, frumos...

GROZEA (*se așază pe scaunul de la pian, își potrivește cravata*): Mă supun, deși... te iubesc atât de mult că... (*Mișcare de apropiere.*)

TINA (*depărtându-se*): Tocmai de aceea trebuie să fii cuminte... Te vreau delicat, ascultător; am nevoie de un suflet înțelegător... Tu trebuie să-mi dai ceea ce nu găsesc la bărbatul meu. În căsnicie femeia își pierde iluziile. Bărbatul meu a fost la început...

GROZEA (*întrerupând*): Veșnic bărbatul tău... Nu-ți închipui cât mă tulbură, mai ales că bărbatul tău e și prietenul meu.

TINA: Îți jur că n-am să-ți mai vorbesc de Manole. Iartă-mă.

GROZEA: Aș înțelege să-l ocărâm împreună când nu l-aș cunoaște. Dar, din nenorocire, ne cunoaștem prea bine.

TINA (*zâmbind cochet*): Sunteți chiar rivali în toate...

GROZEA (*mândru*): În toate, afară de pictură, unde am modestia să mă consider „hors concours“. Iartă-mă, dar un zugrav ca Stelian nu poate sta alături de mine care sunt singurul reprezentant al artei adevărate. Tu mă înțelegi...

TINA (*cald*): Da, te înțeleg și te admir. Tu nu faci comerț din artă...

GROZEA (*grav*): Așa este. De aceea nu mi se cumpără tablourile. Stelian nici nu-i artist, dacă-i să vorbim cinstit. Are el vreo pânză nevândută? N-are. I se desfac tablourile ca măslinile la băcănie. Când îți trebuie ție o toaletă, vinde un tablou. Când are să plătească chiria, vinde un tablou. Când... În sfârșit, negustorie de mușamale colorate...

TINA (*aproape de el*): O, cât te înțeleg!... Tu nu-ți pângărești arta, tu...

GROZEA (*înflăcărat*): Eu mai curând aș muri de foame decât să fac portrete băcanilor.

TINA (*plină de admirație*): Cum te aprinzi când vorbești de arta ta!... Mi-e și rușine să-ți spun că au fost vremuri când nici eu nu te prețuiam deloc...

GROZEA (*domolindu-se deodată*): Din pricina lui Stelian, sunt sigur... Toți cei ajunși au oroare de garda cea nouă... Ehe!

TINA: Cu toate astea el nu vorbește niciodată de pictura ta... Odată, deunăzi, am adus eu vorba și i-am spus că-mi plac mult pânzele tale. Știi ce-a făcut? A zâmbit și a schimbat o privire compătimitoare cu Toma Tulbure.

GROZEA (*zâbind cu superioritate*): Firește. Îl ustură adevărul... De altfel toată lumea știe că Toma Tulbure nu mai conținește cu osanalele lui Stelian și că Stelian împuiază urechile cui îl ascultă că Tulbure e singurul critic de artă în toată țara românească... Asociație de admirație mutuală. Punct.

TINA: Și eu credeam ca dâșii până mai deunăzi, n-aș putea spune când...

GROZEA: Când ai început să mă iubești...

TINA: Nu-mi dau seama dacă te-am admirat pentru că te-am iubit, sau te-am iubit pentru că te-am admirat... Știu însă că acum te iubesc și te admir... (*Mângâindu-l.*) Dragule!...

GROZEA: Iubirea ta e arta mea, Tino! De când te iubesc parcă sunt alt om. Și am o râvnă de muncă, grozavă... (*Vrea s-o îmbrățișeze.*)

TINA (*ferindu-se deodată, cu teamă*): Nu, nu... Te rog... Am o presimțire rea... Nu știi ce-o fi, dar parcă...

GROZEA (*neliniștit și el, dar căutând să-și ascundă tulburarea*): Ce presimțire?... Copilării!... Nu ne amenință nici o primejdie. Stelian zugrăvește cocioabe dărăpănate cine știe prin ce mahalale, nu-i așa?... Atunci cine? Tulbure?

TINA: Mi se pare că Tulbure știe ceva sau cel puțin bănuiește... Nu pot să-l sufăr. Ce intrigant!

GROZEA: Un spion fără caracter, negreșit. Dar nu cred să fi observat ceva. Eu sunt discret ca un paravan... Apoi, chiar presupunând c-ar bănuși, nu te gândești că și el a plecat cu Stelian?... Va să zică... (*Drăgăstos.*) Suntem singuri. Am fi ne-rozi să nu profităm de singurătatea noastră. (*Se apropie de ea.*)

TINA (*ferindu-se mereu*): Ai dreptate... da... Și totuși simt că ne pânđește o primejdie... O simt apropiindu-se...

GROZEA (*înfricoșat, lângă pian*): Tino, mă tulburi cu asemenea...

TINA (*aruncându-se brusc în brațele lui*): Ia-mă-n brațe! Strânge-mă tare, ocrotește-mă!... (*Cu patimă.*) Te iubesc...

GROZEA (*asemenea*): Te iubesc!...

Îmbrățișare pasionată.

ACEIAȘI, TULBURE, STELIAN

Ușa din dreapta se deschide și intră Toma Tulbure, urmat de Manole Stelian. Tulbure înaintează câțiva pași, apoi scoate pălăria.

TULBURE (*teatral, lui Stelian*): Poftim!

Tina și Grozea se despart uluiți. Stelian a rămas încremenit lângă ușă. Tulbure zâmbeste cu superioritate.

O pauză grea.

Stelian scoate repede din buzunar un revolver și face doi pași spre Grozea, care se retrage după pian.

STELIAN (*izbucnind*): Ticălosule! Mizerabile! Zdreanță! Na!... (*Descarcă revolverul spre Grozea.*)

În clipa când Stelian a întins arma, Grozea se pleacă repede în dosul pianului, iar Tina se aruncă orbește la soțul ei.

TINA (*tipând*): Manole! Manole!

STELIAN (*întorcându-se spre ea*): Mai îndrăznești, nerușinato?

Stelian se zbate să tragă în Tina, care i s-a agățat de mâna înarmată. Tulbure îi smulge revolverul.

TULBURE (*grav, punând arma în buzunar*): Destul, Rafaele... Onoarea e cârpită!

STELIAN (*cade istovit pe un scaun*): A, mizerabilii, ticăloșii!

TINA (*lângă el*): Manole, liniștește-te... Vrei să te faci de râs?... Ce ți-a trăznit prin minte?

STELIAN (*în culmea indignării, lui Tulbure*): O vezi?... Mai are și curajul să mă înfrunte...

TULBURE: Te miri? Cu toate astea e foarte natural. Numai astfel te va convinge că n-ai văzut ce ai văzut.

TINA (*brusc, cu schimbare de ton*): Ce să-l conving? Se vede c-ați înnebunit?... (*Lui Stelian.*) Ce ți s-a părut? De ce-ai tras?

STELIAN (*puțin îngrijorat*): L-am omorât?

GROZEA (*ridicându-se încet*): Nu m-ai omorât, Manole. Ai avut noroc c-am avut eu prezența de spirit să mă feresc. Altminteri

ucidai un suflet nevinovat și înfundai ocele... (*Își potrivește toaleta.*)

STELIAN (*lui Tulbure*): Îți place?... E nevinovat.

TULBURE: Negreșit. A avut ghinion, sârmanul.

GROZEA (*apropiindu-se cu băgare de seamă*): Adică te-ai îndoit, Manole? De mine, Manole? Și de soția ta, pe care eu o stimez ca pe o sfântă?... Manole, m-ai jignit adânc!...

TINA (*lângă un fotoliu, leșină teatral*): Aaah!...

TULBURE: A leșinat la țanc... (*Lui Stelian.*) E datoria ta acum s-o îngrijești și să te lași convins.

STELIAN (*a alergat la Tina*): A leșinat... (*Lui Grozea.*) Dă repede un pahar cu apă!

GROZEA (*aducând apă în grabă*): Ce grozăvie!... Erai să-ți omori un prieten și ai făcut să-ți leșine nevasta... pentru niște închipuiri!

STELIAN (*îngrijind pe Tina*): Tino! Tino! Vino-ți în fire!...

Intră Sevastița.

SCENA III

ACEIAȘI, SEVASTIȚA

SEVASTIȚA (*speriată*): Vai de mine, conașule, ai omorât pe conia!

STELIAN (*înfuriindu-se iar deodată*): Ieși afară, nemernico!... Imediat să-ți strângi catrafusele și să te cărăbănești, căci altfel ai să mă ții minte câte zile-i trăi!

SEVASTIȚA: Aoleu, conașule... se poate?

STELIAN: Zât!... Ieși!... Am avut în casă o tainuitoare în loc să am o slujnică!

SEVASTIȚA: Da' ce-s eu de vină, conașule, dacă conia...

TINA (*trezindu-se brusc din leșin și repezindu-se la ea*): Uite obraznica!... Mă bârfești în fața mea? Îți închipui poate c-am murit, nerușinato! Nu mai pot. (*Lui Stelian.*) Manole dragă,

nu mai pot să rabd mojițiile servitoarei. M-am săturat până-n gât. Trebuie să alegi: ori eu ori ea!... M-a îmbolnăvit de nervi, mi-a scos peri albi...

SEVASTIȚA: Ce-am făcut eu, coniață, păcatele mele?

STELIAN: Fără multă vorbă. Scurt! (*O ia de spate și o dă afară.*)

SCENA IV

ACEIAȘI, FĂRĂ SEVASTIȚA

TULBURE: Așa. A căzut bine și asta. Ți-ai descărcat mânia. De-acuma vei crede mai lesne minciunile.

TINA (*indignată*): Nemaipomenit până unde merge obrăznicia slugilor!... Cum trebuie să mă fi bârfit în spate, dacă în fața mea a îndrăznit să...

STELIAN (*tăindu-i vorba, același joc*): Se întovărășește cu nevastă-mea ca să-și bată joc de mine și pe urmă mai are neobrăzarea să se mire... Am hotărât. O dau afară.

TINA: Foarte bine. O dăm afară.

GROZEA: Trebuie dată afară.

STELIAN: Pentru atelier am să-mi iau un servitor. Cel puțin să am și eu un complice, dacă am ajuns până aici.

TULBURE: Știi ce? Te sfătuiesc să iei pe Grozea. Veți fi toți trei în câștig.

TINA: Domnule Tulbure, nu crezi că te întreci cu gluma?

TULBURE: Nu, doamnă. Furtuna a trecut. Manole acuma e dispus să asculte toate neroziile și să creadă toate... adevărurile.

STELIAN: Crezi?

TULBURE: Nu cred. Sunt sigur.

STELIAN: Ei, iacă te înșeli. Dovada uite-o... (*Lui Grozea.*) Domnule! (*Îi arată ușa.*)

GROZEA: Steliane, înțelege, te rog, că eu...

STELIAN: Am înțeles și de-aceea poftim! (*Iar îi arată ușa.*) Zi bogdaproste că ai scăpat teafăr.

TINA: A, dar soluția aceasta n-o primesc eu, puiule! Crezi că aş mai rămâne o clipă în casa asta cu povara unei bănuielei atât de grozave? O, dragul meu, dacă tu crezi...

STELIAN: Nu cred, pentru că nu pot nădăjdui că-mi vei face plăcerea să urmezi pe... (*Arătând pe Grozea.*) domnul... Fericirea ar fi prea violentă...

TINA: A, va să zică nu căutai decât un pretext ca să te scapi de mine? Îți eram o sarcină. Acuma înțeleg. Și eu, sârmana, care mi-am sacrificat tot pentru tine! (*Lăcrimând.*) Tot, tot!... (*O scurtă pauză. Își șterge brusc lacrimile și urmează triumfătoare.*) Eu, care mă sileam să pun la cale fericirea Anișoarei, să conving pe domnul Grozea... Și, în schimb, tu...

STELIAN (*cu ochi mari*): Ce făceai?

TINA: Ai fost atât de rău că ai merita să nu-ți dau nici o explicație. O să-mi ceri iertare în genunchi, Manole...

TULBURE: Sperăm însă că d-ta vei fi bună și-l vei ierta.

STELIAN: Lasă, te rog, Tomo, zeflemelele. Nu vezi că acuma încearcă să amestece și pe Anișoara în matrapazlăcurile lor? (*Tinei.*) Ei, ce-i cu Anișoara? Că iubește pe... pe... domnul. (*Arată pe Grozea.*) Și că domnul nici nu se sinchisește de iubirea ei? Asta o știam, precum știu iarăși că d-ta suferi de mania să măriți și să însori pe toată lumea... Până aici e binè... Dar dă-mi voie să nu mai pricep cum vrei să măriți pe Anișoara cu Grozea când cazi tu însăși în brațele lui?

TINA (*cu mirare firească*): Adică cum? Ai fi vrut să cad jos?

TULBURE: Firește. E mai moale în brațe decât jos.

TINA: Văd că trebuie să-ți spun tot, Manole... M-am sfiit, nu pentru mine, ci pentru Anișoara. Tu însă nu înțelegi delicatețile sufletești. Fie!

STELIAN (*se așază zâmbind*): Acuma sunt curios cum ai s-o întorci!

TULBURE: Fii sigur că are s-o întorcă așa încât tu ai s-o crezi.

TINA (*cu superioritate și siguranță*): Degeaba încercați să mă intimidati. Am conștiința liniștită și nu mi-e frică nici de ironii și nici de intrigi...

ReTULBURE: Da: eni și cărți

STELIAN: Da.

TINA (*apăsât*): Da, da. (*Natural.*) Numai eu știu cât suferă biata Anișoara. Un bărbat nu poate pricepe ce înseamnă suferința unui suflet de fată nevinovată care trebuie să-și ascundă sentimentele și să primească toate loviturile cu zâmbetul pe buze. Numai eu știu că sărmana Anișoara ar fi nenorocită toată viața dacă... (*Schimbând brusc tonul.*) Ei bine, nici domnul Grozea n-a înțeles sentimentele verișoarei mele. Dânsul e timid...

GROZEA (*zăpăcit, repede*): Da, da.

TULBURE (*batjocoritor*): Da.

TINA: Desigur, domnule Tulbure. Îmi vei da voie să cunosc puțin mai bine firea bărbaților, decât o cunoști d-ta.

TULBURE: Nu pot îndrăzni să mă îndoiesc că ești o cunosătoare specialistă a firii bărbaților.

TINA (*fară să-l mai asculte*): Și atunci am hotărât să intervin ca să-i apropiu. De câte ori am avut prilej i-am vorbit despre Anișoara și i-am vorbit cu atâta francheță încât, în cele din urmă, i-am învins timiditatea și i-am dezlegat limba... (*Brusc lui Grozea.*) E adevărat, domnule?

GROZEA (*repede*): Întocmai... Foarte adevărat!

TULBURE (*sculându-se jovial*): În sfârșit, bine c-a dat Dumnezeu o mărturie sinceră!

TINA (*nestânjenită, adresându-se numai lui Stelian*): Azi tu ai plecat de-acasă. Nici prin gând nu-mi trecea că urzești un complot împotriva cinstei mele. Eu aveam pe suflet fericirea Anișoarei. Îmi închipuiam că ți-am dat destule dovezi de credință și mă simțeam mai presus de niște bănuiele meschine... Pe urmă a venit domnul Grozea. Te căuta. L-am poftit în atelier. Și fiindcă voia să te aștepte...

STELIAN (*brusc lui Grozea*): De ce mă căutai?

GROZEA (*încurcat*): Pentru niște... asta... uite, am și uitat...

TINA (*aruncă o privire disprețuitoare lui Grozea; apoi foarte natural*): Cum să nu uite când tu, în loc de bună ziua, îl

întâmpini cu revolverul?... De altfel, ce-mi pasă mie de ce te căuta? Vă privește... Va să zică era decis să te aștepte. Atunci eu am profitat de ocazie și îndată am adus vorba despre Anișoara. Și am avut mulțumirea să-i smulg o declarație categorică: o iubește și vrea să o ia de soție... (*Cu o privire poruncitoare lui Grozea.*) E adevărat, domnule?

GROZEA (*șovăitor*): Da... da... firește... Am văzut că ține doamna la fericirea domnișoarei și...

TULBURE: Și ai dat doamnei sărutarea de logodnă ca s-o transmită domnișoarei.

GROZEA (*foarte încurcat*): Da... Adică...

TINA (*repede*): Ce sărutare?

STELIAN: Nu v-am găsit adineaori îmbrățișați?

TINA (*foarte mirată*): Îmbrățișați... (*Zâmbind.*) O, ești ridicol!... (*Indignată.*) Îmbrățișați?... O, ești revoltător!

STELIAN: Cum? Vrei să tăgăduiești că v-ați îmbrățișat? Vrei să zici că eu am tras cu revolverul așa... de plăcere?

TULBURE: De ce-o întrerupi, dragul meu?... Ori îți închipui că ai s-o încurci?... Te înșeli. Femeile nu se încurcă niciodată când mint. Numai spunând adevărul se încurcă.

STELIAN: Ce s-o mai încurc? E de prisos. A mărturisit el.

TINA: Când a mărturisit? Ce-a mărturisit?... Aa, sunteți revoluționari din cale-afară!... Vreți să mă faceți să plâng?

TULBURE: În sfârșit am înțeles. Te va dezarma prin lacrimi.

TINA (*lui Grozea*): Ai mărturisit d-ta?

GROZEA: Nu...

STELIAN: Cum nu?

TINA (*lui Grozea*): M-ai sărutat d-ta?

GROZEA: Nu...

STELIAN: Bine, puteți tăgădui cât poțiți. Nu uitați însă că am și un martor. (*Arată pe Tulbure.*) Dacă aș fi fost singur, cine știe, poate că m-ați fi legat la gard...

TINA: Tot mai crezi că m-a sărutat domnul? Tot mai...? Vasăzică... (*Plâng.*)